

Cunter monopol statal per digitalisar fotos

La regenza ha respundi a l'intervenziun parlamentara da deputa Marcus Caduff.

8

Il maister-entagliader Giovanin Häfner

Dacurt ha Andrea Darms concepì ina biografia da l'artist entagliader Giovanin Häfner.

9

südostschweiz

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via Sommerau 32, 7007 Cuira, tel. 081 255 57 10, redacziun@laquotidiana.ch

Referats interessants

■ (pi) A caschung digl De mundial d'Alzheimer Grischun a Savognin on er gia li ples referats tar chella malsogna. Igl interess per l'occurranza demossa tgi er an Surses è la malsogna demenza en tema. Tge far schi crodan se tschertas tgossas irregularas? Betg spitgier mengia dei e discorrer cun persungas da confidanza, cugl medi e lascher far amprenas curtas examinaziuns dalla funcziun digl tscharvi, digl sang/EKG e sessour tschartger igl discurs cugls confamigliars.

> PAGINA 5

Credit per cumbatter iniziavas cunter Plan d'instrucziun 21

■ (rtr) Cun gronda maioritad ha la radunanza da delegads da l'Uniuon Magistraglia Grischun (Legr) concedi a Bravuogn ina summa maximala da 20000 francs per cumbatter l'iniziativa dubla cunter il Plan d'instrucziun 21 «Buna scola grischuna – participaziun als plans d'instrucziun». Il mument na saja betg anc cler cura e sche insumma la campagna cunter l'iniziativa dubla duai vegnir lantschada.

Clavaus els vitgs – ina debatta

Gion A. Caminada ha envidau alla discussiun

DAD AUGUSTIN BEELI / ANR

■ Ella tegia d'uaul a Plong Vaschnaus a Domat ha Gion A. Caminada envidau ier gliueud da differentas spartas ad ina discussiun. «Co ir entuorn cun clavaus buca duvrai» ei stada la damonda. Gion A. Caminada tracta el semester current cun ses students d'architectura e concepziun alla Scol'ault'aula politecnica federala da Turitg la tematica dils clavaus vegls e vits. Igl ei in «problem» fetg present alla populaziun da muntogna. Ils students han denton in'otra vosta, ina libra ed objectiva. Per els vai per la substanza. Per las autoritads politicas savess la caussa daventar spinusa. Ier ha il professor dalla gruppa da students organisau ina dieta leutier. Ell'introducziun ha il moderatur Gion A. Caminada puntuau ch'ins stoppi exnum differenziar denter clavaus ellas zonas d'agricultura e tals ellas zonas da baghegiar. Per la representanta dalla Protecziun dalla patria, Ludmilla Seifert, han clavaus vegls da far bia cun emeziuns, cul mantener il maletg dil vitg. En Lumnezia dat ei numerus clavaus che ne-

Clavaus vegls leventan debattas: Gion A. Caminada ha organisau ina dieta ella tegia d'uaul a Domat. FOTO A. BEELI

gin drova pli. Ella discussiun ha enzargi manegiau che las autoritads communalas duessien decider tgei clavaus ch'ei marcants pil maletg dil vitg e tgeinins buca.

Transformar tuts en casas da vacanza seigi perinagada buca la sliagiun, gliez vitaliseschi e spendri buc ils vitgs dalla depopulaziun. En quei punct ein igl

«idealist» Raimund Rodewald ed il «realist» dad Avenir Suisse stai perina.

> COMMENTARI E PAGINA 3

COMMENTARI

Clavaus denter tradiziun e svilup

DA MARTIN CABALZAR

Dapi tschentaners han tegias e clavaus brini dil sulegl e spatitschai per aclas e mises entuorn dau colur e tempru alla cuntrada culturala dalla valladas muntagnardas. Era els vitgs ha la simbiossa da casas e clavaus procurau per ina urdadira purila. En connex cun la mecanisaziun e razionalisaziun dall'agricultura ha denton la gronda part da quels edificis purils piars sia funcziun oriunda ed ei daventada danvonz. Priu ch'ei detti buca per clavaus, stallas, tegias e feclers in niev nez ed ina nova funcziun ein els periclitai dad ir en decadenza e la finala en muschna. Talas ruinas sternidas per la cultura entuorn relain in aspect moribund e depriment. Dapi onns fatschenta quei problem era la politica senza denton haver anflau soluziuns cuntenteivlas.

Nova relevanza e brisanza han ils clavaus vits survegniu suenter l'approbaziun dall'iniziativa da secundas habitaziuns. Ils cantuns da muntogna han cattaun ina porta davos per untgir ni silmeins mitigar ils effects negativs dall'iniziativa sill'economia da construcziun. Era sch'il cussegl dils stans ha refusau questa jamna las moziuns inoltradas dil Grischun e dil Valleis ha el tonaton schau perschuer che las regiuns muntagnardas drovan ina certa flexibilitad per saver se sviluppar. Ed il turissem ha cattaun els clavaus ed ellas tegias in niev potenzial.

La politica ei en in dilemma. Ferton ch'els ins vulan mantener per tut prezi il maletg dalla cuntrada, vesan auters mo il profit economic. La sluccada prevedida asga buca promover ina nova construcziun sparpigliada e disordinada e promover la speculaziun. Cass cuntrari fuss ei la finala puspei la pubblicitad che stuess star botta e pagar ils cuosts supplementars d'infrastructura per edificis ordeifer la zona da baghegiar. Gliez sa buc esser la soluziun!

martin.cabalzar@somedia.ch

Zona Resgia Chapella as sviluppa a S-chanf

■ (anr/fa) Il cumün da S-chanf es landervia a finir las ultimas lavuors preparatorias pella zona da fabrica per indigens Resgia Chapella. In quista zona, ingio chi's rechattaiva plü bod la resgia da S-chanf, ha s-chaffi il cumün 15 parcelas chi sun vnalas. Indigens o persunas chi abitan daspö almain tschinch ons a S-chanf tillas pon cumprar per predschs favuraivels.

Sco ch'al president cumünal Gian Fadri Largiadèr disch voul il cumün pussibilitar ad indigens da fabricar ün dachasa illa fracziun da S-chanf. Per intant sun vendüdas quatter parcelas. Üna da quellas es l'antieriu magazin da la resgia. Üna zona da fabrica per indigens ha s-chaffi eir il cumün da Zuoz.

> PAGINA 7

A favur da Val e populaziun

Las experienzas dalla populaziun tuatschina cun la Neat ein positivas

■ (anr/ac) Pregiudezis stipulai avon dus decennis enteifer la populaziun tuatschina viers il plazzal dalla Neat ein svani spert. Detagls ein vegni presentai il margis vargau a Sedrun. Uss ei la confirmaziun scientifica sin meisa. La preschientscha dalla Neat sin intschess da Tujetsch durant dus decennis ha anflau da-

bia beinvuglientscha ella populaziun tuatschina. Divers pregiudezis stipulai all'entschatta ein spert secalmai ed oz mira la populaziun cun satisfacziun sin ils onns da construcziun, bein pertscharta dils avantatgs economics davart dil plazzal dalla viafier transalpina. Ina examinaziun scientifica ed ina equipa da film han accumpi-

gnau e documentau la relaziun dalla populaziun cun la construcziun ed ils carstgauns davostier. Regularmein a plaid el film vegn il giuven tuatschin Fabian Deplaz. El e sia generaziun ein carschi si cun il plazzal dalla Neat a Sedrun.

> PAGINA 3

Attilio Bivetti e «L'aungel da Nuot Nes»

■ (anr/afi) Attilio Bivetti lascha cuntinuar ils cas criminals in Engiadin'Ota e quai insembel cul cumissari Nuot Nes e seis assistent Marco Mangiù. Seis seguond tom cun tschinch istorgias criminalas «L'aungel da Nuot Nes» es cumparü illa Chasa Editura Rumantscha. Ils raquints muossan situaziuns dramaticas immez ils prüvats cumüns da l'Engiadin'Ota. «Quista regiun ha ün vast

public e cun quai n'haja üna gronda libertà per mias istorgias», manzuna l'autur da l'Engiadin'Ota. E lura as doda adüna l'üna o l'otra istorgia da la societä dals richs e cun ün pa fantasia naschan sias novas istorgias. Adonta cha Nuot Nes va a la fin da l'istorgia in pensiun restarà Attilio Bivetti fidel al scriver istorgias.

> PAGINA 7

Fabian Deplaz appartegn alla generaziun tuatschina carschida si cun il plazzal dalla Neat.

FOTO PRISMA